

Natuurbrand bestrijden: zijn we er klaar voor?

Niemand van de 135 conferentiegangers durfde “ja” te zeggen, toen dagvoorzitter Wouter van Schie vroeg of we klaar zijn voor het bestrijden van natuurbranden tijdens de conferentie natuurbrandbestrijding op 14 februari. Er werd maar één voorzichtige vinger opgestoken, maar die bleek desgevraagd meer te maken te hebben met politieke correctheid dan met realiteit.

Vertegenwoordigers van brandweer, politie, geneeskundige hulpverlening, veiligheidsregio's, diverse ministeries en natuurbeheerders, recreatieondernemers en onderzoekers troffen elkaar in Schaarsbergen op initiatief van het LOCC (Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum). Thema was het bestrijden van natuurbranden. Maar al gauw werd duidelijk dat het thema eigenlijk was: het bestrijden van onbeheersbare natuurbranden. Immers, de brandweer heeft op zich geen moeite met een beginnende brand, maar het probleem is dat je nooit kunt voorspellen hoe een natuurbrand zich gaat ontwikkelen, en dan hebben we met z'n allen een aantal forse problemen.

Dilemma's

Die problemen voor iedereen inzichtelijk te maken was het eerste doel van de conferentie. Het tweede doel was ze te verwoorden in dilemma's, en die aan te bieden aan Henk Jan Meijer in zijn functie van plaatsvervangend voorzitter van het Veiligheidsberaad. In dat beraad treffen de 25 korpsbeheerders elkaar. Op het moment dat Meijer de conferentie bezocht, waren de dilemma's nog niet uitgesproken, dus hij kreeg een rol toebedeeld in het – op het podium nagespeelde – COPI (Commando Plaats Incident). Als burgemeester (van Zwolle) kreeg hij van de leider van het COPI de vraag hoeveel van het gebied hij mocht laten afbranden. Zijn antwoord was een diepe zucht. Dilemma dus.

De deelnemers aan het COPI, onder leiding van Adriaan Verstoep, hadden een wel heel ondankbare taak. Zij moesten het 'spel' spelen van een (natuur)brand: wat komt er op je af, hoe lopen de communicatielijnen, hoe zorg je dat je op de hoogte blijft van alle ontwikkelingen inzake blussen, redding, evacuatie, uitbreiding van de brand, bijkomende gevaren etcetera? Aan de ene kant zat de zaal vol professionals die vragen stelden over de technische kant van het blussen; de andere helft van de zaal maakte zich als burger en ondernemer/beheerder heel andere zorgen: “Waarom hoor ik niets over die arme scouts die nog, zonder begeleiding,

in het bos rondwalen? En zijn jullie wel voorzichtig met de archeologische grafheuvels?” Meer dilemma's dus, door de diverse belangen, bijvoorbeeld de keuze tussen het sparen van een gebouw of een cultureel erfgoed of een stuk natuur. Een bijkomend probleem bleek het verschil in terminologie. Dat werd geïllustreerd door een deelnemer die vanuit de zaal vroeg: “En waarom zit er geen groene rakker aan tafel?” De mensen van Defensie voelden zich aangesproken, maar de spreker bedoelde de natuurbeheerders...

Onbeheersbaar

In het ochtendprogramma gaf Arnoud Buiting, in 1995 Officier van Dienst bij een grote natuurbrand, een levendige beschrijving van de ontwikkeling, en uiteindelijk de onbeheersbaarheid van een dergelijke brand, waarbij veel van de later in de conferentie genoemde dilemma's duidelijk naar voren kwamen. Zijn verhaal was het sluitstuk van een aantal inleidingen op het thema.

Koos Scherjon van de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG) trapte af met de constatering dat de droogteperioden langer lijken te worden, en in ieder geval meer naar voren in het jaar optreden: “Het budget voor de surveillancevliegtuigjes die tijdens droogte boven de Veluwe vliegen was vorig jaar al in juli op. Gelukkig werd het een slechte zomer.”

Peter Glerum (LOCC) vertelde vervolgens over zijn ervaring met een duinbrand: “Wat een verschrikkelijk werk, 30 graden en dan in zo'n uitrukpak, door los zand lopen en sjouwen met een waterslang.” Het LOCC komt in beeld als er sprake is van langdurige droogte en er bijvoorbeeld ook bijkomende problemen ontstaan als lage rivierstanden. Verder organiseert het LOCC eventuele internationale bijstand, zowel wat het geven als het ontvangen ervan betreft.

Jan Kruijshoop van het ministerie van LNV haakte in op het grote aantal afkortingen dat de hulpdiensten en Defensie gewend zijn te gebruiken: “Wie weet wat EHS is?” Alleen 'groene' handen gingen omhoog. Hij legde uit: “Met een meer robuuste natuur kunnen we gevaren als brand beter het hoofd bieden. Watergebieden kun je bijvoorbeeld dusdanig aanleggen dat we ze ook als bluswaterwinning kunnen gebruiken. Maar aan de andere kant kan een brand onderdeel van een natuurlijk

Boswet

proces zijn en hoeft dat dus niet al te rampzalig uit te pakken.”

Jan Slakhorst, voorzitter van de Interregionale Commissie Risicobeheersing Natuurbranden Veluwe (een samenwerkingsverband Hulpverlening Gelderland Midden, de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland, de Veluwe natuurbeheerders en -ondernemers, de Provincie Gelderland, de Recron en het Bosschap): “Voorkomen van onbeheersbare branden is onmogelijk, maar we proberen wel de risico's omlaag te brengen, bijvoorbeeld door het maken van afspraken met derden over bluswaterwinning en inrichting van het landschap.” Slakhorst gaf ook het belang aan van goede communicatie, niet alleen tussen de belanghebbenden, maar ook en vooral met de gebruikers van het gebied. Jaarlijks brengen zo'n 30 miljoen mensen een bezoek aan de Veluwe.

Na iedere inleiding waren er wel vragen. Men was vooral nieuwsgierig naar elkaar: “Hoe doe je dit? Hoe los je dat op? Hoe zit het met de ‘span of control’? Hoe is het contact met ‘de burens’? Hoe delen we onze kennis? Wie heeft nou eigenlijk de verantwoordelijkheid voor het beleid om natuurbranden te voorkomen?” En dat laatste is misschien wel het grootste dilemma.

Afsluiting

De intensieve dag werd afgesloten met een mededeling van Jan Kruijshoop. Hij vertelde, vers van de pers, dat er een convenant was afgesloten tussen het Bosschap en het Ministerie van LNV, waarin gestimuleerd wordt dat het zogenaamde ‘tak- en top hout’, dat in de bossen ligt en extra risico oplevert voor natuurbrand, gebruikt wordt als bio-brandstof. Daarmee is dus voor één dilemma een oplossing nabij. En verder was het overduidelijk geworden dat natuurbrandbestrijding een zaak is van alle betrokkenen. De aanzet tot nadere uitwisseling is met deze conferentie gegeven; nu het vervolg, waarbij de dilemma's nader uitgewerkt zullen moeten worden. Als het goed is, zijn alle deelnemers teruggegaan naar hun eigen organisatie met in hun hoofd een lijstje wensen en mogelijkheden. Tot de volgende keer dus!♦

Herma van Eijk, VNOG

Onlangs verscheen een interessant boek bij de Wereldbank over boswetgeving onder de fraaie titel: *Forest law and sustainable development* (L.C. Christy et al., World Bank Washington 2007, ISBN 978-0-8213-7038-4). Naast voor bos relevante internationale verdragen zoals die van Bonn en Bern, richtlijnen als de Habitat- en Vogelrichtlijn en protocols als die van Kyoto besteedt deze studie ook aandacht aan nationale boswetten. Zeer veel landen hebben een plaatsje gekregen in de bloemlezing over nationale boswetgeving. De Nederlandse Boswet komt in het hele verhaal niet voor. Wel lezen we alles over bijvoorbeeld het strenge kapvergunningstelsel in de Australische deelstaat Victoria en de Canadese deelstaat Ontario (sustainable forest licensing), worden we tot in detail bijgepraat over bijvoorbeeld de boswetgeving van landen als Gabon en de Baltische staten en wordt trots gewezen op het opmerkelijke feit dat sommige landen bosbescherming zelfs een hogere grondwettelijke status hebben gegeven. Zo wordt bijvoorbeeld in de Turkse grondwet onder meer constitutioneel vastgelegd dat eigendom van staatsbossen niet overgedragen mag worden en dat illegale kap en brandstichting nimmer tot amnestie of een pardon mogen leiden. Als je in deze landen *forest law* studeert, dan doe je dus eigenlijk aan staatsrecht. Een kapvergunning schijn je daar uiterst moeilijk te kunnen krijgen. Huizen wijken daar kennelijk voor bomen, in plaats van andersom.

Wij in Nederland hebben onze oude Boswet. Een wet met een veelbesproken ruimtelijke ordeningslacune, het zogenoemde ‘RO-gat van de Boswet’. Melding van velling en de herplantplicht gelden immers niet als sprake is van uitvoering van een bestemmingsplan. Ook kan dan geen kapverbod worden opgelegd. De werkingssfeer van de wet is zoals bekend beperkt tot gebieden buiten de bebouwde kom. Meldingsplicht, herplantplicht en kapverbod gelden alleen met betrekking tot velling en niet met betrekking tot dunning. Het begrip dunning is in de wet evenwel slechts summier omschreven als ‘een verzorgingsmaatregel’.

Op een wetgevingsjurist maakt in zijn algemeenheid een wet met gaten en summier definitie geen al te sterke indruk. In de Boswet 1961 treffen we een ruimtelijke ordeningsgat en een summier wettelijke definitie van dunning aan. Meldingsplicht, herplantplicht en het kapverbod zijn instrumenten die alleen van toepassing zijn op velling ‘anders dan bij wijze van dunning’. De verleiding zou dus aanwezig kunnen zijn om iets zoveel mogelijk onder het etiket van ‘dunning’ te proppen. Ik wil best geloven dat het in de praktijk van alledag allemaal wel mee zal vallen, maar in de theorie van de algemene wetgevingsleer scoort zo'n wet niet al te hoog.

Ik sluit niet uit dat ook de auteurs van het Wereldbank-boek over bosrecht als wetgevingsjurist naar onze Boswet hebben gekeken en deze wet in hun bloemlezing vervolgens maar achterwege hebben gelaten...

Fred Kistenkas
Leerstoelgroep Bos- en Natuurbeleid,
Wageningen Universiteit